

Materiāliem par globālo izglītību

IK INFORMĀCIJA

Lai mudinātu sabiedrību, īpaši jauniešus, skatīties plašāk, meklēt globāla līmeņa kopsakarības un analizēt globālo problēmu cēloņus un sekas, iegūt zināšanas un prasmes, kā iesaistīties to risināšanā, kopš 2013. gada Latvijā norit Izglītības attīstības centra (IAC) vadītā projekta „Globālā dimensija sociālo zinātņu mācību priekšmetos” aktivitātes, kurās ir iesaistīta 21 Latvijas skola. Divu gadu laikā šo skolu pedagogu komandas apguva prasmes, kā kvalitatīvi papildināt mācību priekšmetu saturu un metodiku, integrējot tajā attīstības un globālās izglītības (AI / GI) tēmas – ilgtspējīga attīstība, savstarpējā mijiedarbība, vērtības un uzskati, globālā pilsonība, dažādība, cilvēktiesības, sociālais taisnīgums, konfliktu risināšana u. c. Ir jāatzīmē, ka projekta skolas globālajā tematikā ir darbojušās patiešām rosīgi, un par to liecina arī projekta komandas apkopotā statistika par skolu veikumu AI / GI materiālu un stundu aprobācijā – no 2013. gada novembra līdz 2015. gada janvārim projekta skolās ir notikušas 767 globālajai tematikai veltītas stundas, kurās ir piedalījušies vairāk nekā 14 435

FOTO: Andris Bērziņš

Lidsas attīstības izglītības centra pārstāvis Ādams Rensons dalās pieredzē par kritērijiem globālās izglītības ietekmes mērīšanai.

skolēni. Skolas ir kļuvušas par sava reģiona AI / GI resursu centriem, dalībnieki dāsnīgi nodevuši AI / GI pieredzi kolēģiem savos kolektīvos, novadu metodiskajās apvienībās, konferencēs un kursos, vadījuši AI / GI meistarklases kaimiņu novadu un pilsētu izglītības iestādēm un aktīvi popularizējuši globālo izglītību plašākā vietējā sabiedrībā – pieaugušo izglītības attīstības biedrībai, interešu klubam, senioru apvienībai, vecāku sapulcēs, skolas padomes sēdē, dalībniekiem pagasta svētkos un zibakcijā savā pilsētā.

IAC projektu „Globālā dimensija sociālo zinātņu mācību priekšmetos” īsteno sadarbībā ar partneriem Lidsas attīstības izglītības centru (Lielbritānija), nevalstisko organizāciju „Mondo” (Igaunija) un Britu padomi Latvijā. Tas ir mērķtiecīgi virzīts

FOTO: Andris Bērziņš

IAC organizētajā konferencē „Globālā izglītība: aktualitāte, resursi, iespējas” pulcējās pārstāvji no 21 Latvijas skolas, kurās īstenoja projektu „Globālā dimensija sociālo zinātņu mācību priekšmetos”. Latvijas Ārpolitikas institūta pētnieks Mārtiņš Daugulis skolotājiem uzsvēra, ka nākotnē galvenie resursi, ar ko valstis konkurēs, būs cilvēku zināšanas, tādēļ ir jāpārliecina skolēni centīgi mācīties.

AI / GI aktualizēšanas process pašvaldību, nacionālajā un Eiropas Savienības (ES) līmenī, lai integrētu globālos tematus sociālo zinātņu mācību priekšmetu programmā, institucionalizētu AI / GI formālajā izglītībā, veidotu AI / GI ekspertu sadarbības tīklu Latvijā, Igaunijā un Lielbritānijā, kā arī citās ES valstīs, kā arī lai izveidotu AI / GI metodoloģisko materiālu komplektu un AI / GI efektivitātes mērīšanas rīkus.

Lai informētu par projektā tapušajiem materiāliem un iespējām tos izmantot, šā gada 5. un 6. martā IAC aicināja izglītības jomas ekspertus un pedagogus uz konferenci „Globālā izglītība: aktualitāte, resursi, iespējas”, kurā tika prezentētas projektā izstrādātās AI / GI programmas un mācību materiāli: „Attīstības / globālās izglītības materiālu PORTFOLIO” un „Development Education Programs and Study Materials GUIDE”. Šie izdevumi ir izmantojami ikdienas mācību procesā un ir pieejami lejupielādēšanai mājaslapā www.globalaizglitiba.lv.

Abos izdevumos skolotājiem un pieaugušo tālākizglītojamiem, kuri māca AI / GI jautājumus, ir piedāvāti aktīvā apraksti un metodiskie ieteikumi. PORTFOLIO un GUIDE ir iekļautas faktu lapas, jēdzienu skaidrojumi, attēli un darba lapas. Lai atbalstītu izglītojamus mācību procesa organizēšanā, ir piedāvāti mācīšanās paņēmieni un metožu apraksti soli pa solim. Izdevumos ir apkopoti labākie piemēri no projekta dalībiskolās aprobētajiem AI / GI metodiskajiem materiāliem. Izdevumi ietver četras globālās izglītības programmas – skolēniem, skolotājiem, sabiedrības pārstāvjiem (lēmumu pieņēmējiem) un mazākumtautību skolēniem.

Konferences dalībniekiem bija iespēja praktiski iepazīties ar globālās izglītības ietekmes mērīša-

nas metodiku, ar kuru iepazīstināja Ādams Rensons (*Adam Ranson*) no Lielbritānijas Lidsas attīstības izglītības centra, savukārt ar AI / GI labo praksi mazākumtautību skolās Igaunijā iepazīstināja Johanna Helina (*Johanna Helin*) no Igaunijas partnerorganizācijas „Mondo”.

IAC direktore Iveta Vērse konferencē uzsvēra, ka projekta „Globālā dimensija sociālo zinātņu mācību priekšmetos” kontekstā AI / GI ir rosinājusi iepazīt un izziņāt, diskutēt un aizdomāties par to, kā attīstāties savā valstī un kas notiek pasaulē, kā norises pasaulē ietekmē pašus un tuvākos cilvēkus un mūsu reģionu un kā paši ietekmējam cilvēkus un procesus ārpus Latvijas, lai dzīvotu labāk labākā pasaulē.

FOTO: Andris Bērziņš

VISC Interesu izglītības un audzināšanas darba nodaļas vadītāja Astra Aukšmuksta uzskata, ka IAC izstrādātie GI / AI materiāli ir ļoti vērtīgi un radoši izmantojami.

Aktuālas tēmas praktiskai izziņāšanai

Valsts izglītības satura centra (VISC) Interesu izglītības un audzināšanas darba nodaļas vadītāja **Astra Aukšmuksta** ir iepazīstinājusi ar visiem IAC izstrādātajiem AI / GI materiāliem un uzskata, ka tie ir ļoti vērtīgi, pie-

bilstot, ka daudz kas būs atkarīgs no skolotāja ieinteresētības izpētīt piedāvātās tēmas, izvērtēt to nozīmīgumu, sadarboties ar kolēģiem, skolēniem, vietējo sabiedrību, lai padarītu materiālus interesantus un aizraujošus. IAC izstrādātie materiāli ir bagāti ar faktiem, dažādiem problēmjautājumiem, resursiem, ieteicamajiem avotiem, atvērtajiem jautājumiem. Pat tad, ja tēma ir pabeigta, skolotājs ar skolēniem var turpināt izziņāt to gan mācību stundās, gan audzināšanas stundās, gan projektu nedēļās un ārpusstundu aktivitātēs.

„VISC šomēnes organizē semināru pašvaldību speciālistiem audzināšanas darbā, uz kuru esam aicinājuši IAC projekta satura koordinatore, lai iepazīstinātu ar izstrādātajiem materiāliem, kā arī parādītu, kā ar tiem praktiski strādāt. Ceram, ka pašvaldību speciālisti ar iegūto informāciju dalīsies ar saviem kolēģiem novadu skolās, sadarbosies ar kādu no tās 21 skolas, kas bija iesaistītas projekta īstenošanā,” stāsta A. Aukšmuksta, uzskatot, ka tēmas jauniešiem ir aktuālas. „Varbūt viņi sāks ar mazumiņu, vērojot tuvumā un tālumā notiekošo, un spēs pamanīt kopsakarības un izvērtēt, kā viņu dzīvesveids, nostāja dažādos jautājumos ietekmē citu cilvēku dzīvi un ko viņš var darīt, lai uzlabotu gan savu, gan citu cilvēku dzīvi ilgtermiņā.”

VISC vecākā referente Sandra Falka uzsver, ka jebkuru no IAC izstrādātajām tēmām var izmantot sociālo zinību stundās atbilstoši skolēnu vecumposmam, lietojot dažādas mācību metodes. „Šeit ir daudz materiālu par patlaban aktuālajām tēmām. Šis projekts iet pussoli pa priekšu aktuālajiem notikumiem pasaulē. Materiālos tiek piedāvāta tēma „Mediju loma globālajā pasaulē”, kas sekmē skolēnu prasmes atlasīt, sistematizēt, kritiski izvērtēt informāciju par kādu konkrētu jautājumu, nepa-

FOTO: Andris Bērziņš

VISC vecākā referente Sandra Falka priecājas, ka tēmas var sadalīt pa vecumposmiem – 1.–3., 4.–6. klase, vidusskolas klases –, tādējādi par vienu un to pašu tēmu var runāt vairākkārt no dažādiem skatpunktiem.

ļaujoties uz to, kas ir rakstīts kādā vienā avotā. Ir daudz vērtīgu ideju, kā skolotāji var runāt ar skolēniem arī par cilvēkdrošības tēmu. Vēl pozitīvi ir tas, ka tēmas var sadalīt pa vecumposmiem – 1.–3., 4.–6. klase, vidusskolas klases –, tādējādi par vienu un to pašu tēmu var runāt vairākkārt no dažādiem skatpunktiem. Sociālajās zinībās, arī politikā un tiesībās šie ir ļoti pateicīgi materiāli,” atzīst S. Falka. Viņa atceras, ka pirms projekta īstenošanas uzsākšanas individuāli tikusies ar IAC darbiniecēm un tolaik detalizēti pārrunājusi, kuriem tematiem vajadzētu izstrādāt materiālus. Piemēram, par cilvēku tirdzniecību skolotāji var runāt gan sociālajās zinībās, gan politikā un tiesībās, ģeogrāfijā, vēsturē, gan klases audzinātāja stundās. S. Falka rezumē: „Tēmas izklāsts ir atkarīgs no skolotāja ieinteresētības. Mani novērojumi liecina, ka skolotājus šīs tēmas ļoti interesē, viņi ir ziņoši un labprāt par šiem jautājumiem runā ar skolēniem.”

A. Aukšmuksta piebilst – skolotāji apzinās, ka šie jautājumi ir